

KUR'ÂN'A YAKLAŞIMDA İSLÂH AKIMI: MODERNİZM (2)

(...düenden devam)

B) Çağımız İslâm Anlayışında İslâh:

Ana çizgileriyle açıklanan tarîhî, kültürel yöntemin bir devamı görülen modern Yenilikçilik Akımı, son derece verimli bir kuşağın yetişmesine sebeb olmuştur. 19'ncü yüzyılın sonundan itibaren başlayan modern İslâh akımı, İslâm dünyasında önemli düşünce gelişmesi sağlamıştır. İslâm dünyasında meydana gelen Rönesans (uyanış akımı), Batı düşünce ve medeniyetinin etkisinin bir sonucudur. Bu uyanış akımı, İslâm dünyasının ikinci yarısında yaşayan aydın İslâm bilginleri tarafından başlatılmıştır. Bu Yenilikçi önderlerin başında Cemalu'd-dîn Afgânî (1839-1897), Muhammed Abduh (1849-1905) ve Abdu'r-Rahmân el-Ke-vâkibî (1854-1902) gibi âlimler zikredilirse de 19'ncü asrın son yarısında, **Osmanlı Devletinde, özellikle İslâm'ın başkenti olan İstanbul'da meydana gelen kültürel hareketler ve akımlar, Yenilikçiliğin zeminini hazırlamıştır.** Çeşitli faktörler, İslâm dünyasında düşünce gelişmesine neden oldu.

Yenilikçiler dinî düşünceye yeni bir ruh verip onu hayata geçirmeyi ve böylece topluma egemen olan sosyo-kültürel donukluğu kırmayı amaçlıyorlardı. Bu amaçla onlar sürekli olarak şu âyete vurgu yapıyorlardı: *"Bir millet kendi durumlarını değiştirmedikçe Allah onların durumlarını değiştirmez."* (Ra'd: 87/11) (Bkz. el-'Urvetu'l-Vuska, sayı 17, Eylül 1884, ikinci baskı, Reşîd Rızâ, Tefsîr: sûre: Enfâl: 93/53'ncü âyeti üzerine; 10/46-59, Muhammed Abduh, Risâletu't-Tevhîd: s. 178).

C– İslâhın Temel Doktrinleri

Temelde İslâh, din kökenli bir düşünce hareketidir. Hareketin asıl düzeltmek istediği de toplumun sosyal ve kültürel yapısıdır. Abduh ve Afgânî tarafından kaleme alınan ilk manifestoda (el-'Urvetu'l-Vuska, 1884) sosyal, kültürel ve siyasal yapıya, dinî yapıdan daha çok önem verilmiştir. Kevâkibî'nin "Ummu'l-Kurâ" ve "Tabâi'u'l-İstibdâd" adlı eserlerinde de aynı vurgular görülür. Menâr'ın ilk aşamalarında (1898) Reşîd Rızâ da sosyal ve kültürel yapının düzeltilmesine büyük ölçüde dikkat çeker. Hocaları gibi o da Müslümanları ma'nevî ve maddî şartlarının değişimi için yeni bir İslâm nesline gereksinim bulunduğuna inandırmaya çalışır.

İslâm'ın gerçek değerini ve dinamizmini görebilmek için "İlk prensiplere dönmek" gerekiyordu.

(devamı yarın..)